

کاربرد ابزار مدرن در منبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران*

مهدی امرائی^۱

مرتضی افشاری*^۲

خشایار قاضی‌زاده^۳

چکیده

امروزه با تکامل ابزار سنتی و به‌کارگیری ابزارهای جدید در منبت، هنرمندان توانسته‌اند علاوه بر حفظ ارزش‌های سنتی و بومی نهفته در هنر منبت، موجبات افزایش دقت و ظرافت در آفرینش تولیدات خویش را فراهم آورند؛ شناخت و معرفت نسبت به اهمیت ذاتی ابزار و مواد در هنرهای سنتی و لزوم پایبندی و تخلق به آداب هنرمندی موجب شده تا گام مهمی در تربیت و پرورش هنرمندان و خلق آثار بدیع و بازیابی هویت فرهنگی و ملی جامعه ایران برداشته شود. پژوهش حاضر با تکیه بر نقش ابزار در توسعه و تحول هنر منبت معاصر با حفظ ارزش‌های بومی انجام گرفته است؛ این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی به تأثیر ابزار در تحولات منبت معاصر می‌پردازد و جامعه آماری بر اساس آثار شاخص منبت در ایران با تکیه بر هنرمندان معاصر تهران انتخاب گردیده‌اند. نقش ابزار در این تحولات به گونه‌ای است که می‌توان به ظرافت در برش آثار مشبک منبت، سهولت و تنوع دسترسی به انواع بافت، رنگ و کیفیت چوب، یکنواختی و ظرافت در تهیه چوب با ابعاد مختلف، تحول در به‌کارگیری اتصالات دقیق، تحول در ساختار تولیدات به‌ویژه آثار ظریف، به‌کارگیری ابزار دقیق در اجرای منبت متناسب با فرم و ظرافت اثر و نقش ابزار بر تغییر بستر و به طور خاص اوج‌گیری منبت معاصر اشاره کرد. همچنین مقایسه جسورانه آن‌ها با آثار شاخص تاریخ منبت ایران در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.

*این مقاله برگرفته از رساله دکتری مهدی امرائی با عنوان «نقش تحولی بستر در اوج‌گیری و افول منبت معاصر تهران»، به راهنمایی دکتر مرتضی افشاری و مشاوره دکتر خشایار قاضی‌زاده در دانشگاه شاهد می‌باشد.

^۱ . دانشجوی دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشگاه شاهد، تهران (Asare1384@yahoo.com)

^۲ . استادیار، دانشکده هنر، دانشگاه شاهد، تهران. *نویسنده مسئول (M-afshari700@yahoo.com)

^۳ . استادیار، دانشکده هنر، دانشگاه شاهد، تهران. (Khashayarghazizadeh@yahoo.com)

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در منبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

اهداف پژوهش

- ۱- مطالعه نقش ابزار جدید در اوج‌گیری و افول منبت معاصر تهران.
- ۲- میزان تاثیرگذاری ابزار نوین در آفرینش آثار اصیل هنر منبت.

سوالات پژوهش

- ۱- آیا تحولات ابزار جدید توانسته‌اند در توسعه هنر منبت معاصر موثر باشند؟
- ۲- ابزار جدید چگونه می‌توانند در بروز خلاقیت‌های فردی ایفای نقش کنند؟

کلید واژگان: تحولات، ابزار و تکنیک، منبت معاصر، تهران

مقدمه

هنرهای ایران در سیر تکامل خود از تحولات تکنولوژی و به کارگیری ابزار دست‌ساز بی‌بهره نبوده‌اند و این تحولات همواره مورد توجه هنرمندان و حاکمان قرار داشتند. متأسفانه به دلیل عدم آگاهی و عدم استقبال از ابزارهای نو در سده‌های اخیر که بخشی از آن به واسطه استعمارگری غرب بر کشورهای تحت‌سلطه ایجاد شده بود، این نگاه در جامعه شکل گرفت که در مقابل تغییرات حتی مثبت همچون بهره‌مندی از تکنولوژی و به کارگیری تدریجی آن در هنرها به‌ویژه هنرهای صناعی مقاومت گردد. در این میان هنرمندان هنرهای سنتی و استادان منبت‌کار تلاش می‌کردند، هنر پیشینیان خویش را به‌گونه‌ای که در گذشته انجام می‌گرفت، با کمترین تغییر و تحول در ابزار اجرا نمایند؛ خدمات ایشان در این مسیر قابل تقدیر است و حفظ ارزش‌های ملی و فرهنگ گذشته خصوصاً هنرهای سنتی هر قوم و ملت، امری اجتناب‌ناپذیر است؛ اما به کارگیری تکنولوژی‌های هم‌عصر در سطح مشخص و منطقی نیز منافاتی با حرکت تدریجی با توسعه و پیشرفت نداشته و گاه می‌تواند موجبات توسعه و تکامل هنرها را نیز فراهم آورد.

در حقیقت نگاه ما به پژوهش حاضر معطوف به رعایت اصول و قواعد کلی هنر سنتی و روح حاکم بر هنر منبت ایران است؛ هدف از بیان و طرح مسئله واکاوی نقش تحولات تکنولوژیکی ابزار در شکل‌گیری منبت در ایران معاصر، نه‌تنها در دستیابی به آثار خلاقانه با بهره‌مندی از تکنیک‌های سنتی، بلکه افزایش کیفیت و ظرافت در خلق این آثار به‌واسطه افزایش کیفیت نمونه‌هایی است که با ابزار مکانیکی و ارتقاء سنتی ایجاد شده‌اند و همواره این سؤال می‌تواند به عنوان محور پژوهش قرار گیرد که ابزار جدید چگونه می‌توانند در تحولات منبت معاصر نقش‌آفرینی کنند؟ لذا ضرورت شناخت ابزار سنتی و آگاهی از نقش تحولات صورت گرفته در ابزارهای جدید در حوزه منبت معاصر می‌تواند زمینه‌های تحول در خلق آثار منبت را فراهم سازد و چنانچه هنرمند منبت‌کار با تسلط کافی و آگاهی از اصول حاکم، در بهره‌مندی از این تحولات با دانش و آگاهی گام بردارد.

تحقیقات و پژوهش‌های کلی در دو حوزه منبت ایران و ابزارشناسی هنر سنتی انجام گرفته است. پژوهش‌های دسته اول عبارتند از: زهرا سلیمی (۱۳۹۷) که در پایان‌نامه خود به بررسی نقش جغرافیایی مناطق سنتی در سبک‌شناسی

منبت معاصر ایران می‌پردازد. علیرضا شیخی و زهرا طاهری (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با رویکرد تطبیقی به منبت (سنتی و صنعتی) برخی مناطق ایران اشاره دارند که ضمن توضیحات بسیار مختصر در تاریخچه و نقوش، تنها به تطبیق فهرست‌وار و جدول‌گونه برخی ابزار اشاره دارند. همچنین شیخی (۱۳۹۵) در رساله خود، به واکاوی مناسبات قدرت در عهد شاهرخ تیمور در خراسان می‌پردازد و آثار دوره تیموری را مورد واکاوی قرار می‌دهد. معصومه کریمیان (۱۳۹۱) منبت دوره تیموری به‌ویژه رحل چوبی موزه متروپولیتن را مورد بررسی قرار می‌دهد. علیرضا شیخی (۱۳۸۷) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به پژوهش در منبت معاصر مناطق شاخص ایران (گلپایگان، اصفهان، آباد، شیراز و ارومیه) پرداخته و به واکاوی تکنیک‌ها در منبت ایران و به‌کارگیری ابزار سنتی در این مناطق اشاره دارد. قباد کیانمهر (۱۳۸۳) در رساله خود به ارزش‌های زیبایی‌شناسی منبت سبک صفوی و ریشه‌های اعتقادی طریقت صفوی در توسعه این آثار پرداخته و آثار این دوره را مورد بررسی قرار می‌دهد؛ سارا پاکبازی (۱۳۸۲) در پایان‌نامه خود به بررسی منبت اصفهان در قرن ۴ تا ۱۲ هجری می‌پردازد. در میان پژوهش‌های مرتبط با حوزه منبت ایران پژوهش‌های علمی مناسبی صورت گرفته است و دو پایان‌نامه شیخی (۱۳۸۷) و سلیمی (۱۳۹۷) به مطالعه ویژگی‌های منبت ایران معاصر می‌پردازند و هیچ‌یک به نقش ابزار، به‌ویژه نقش ابزار معاصر در تحولات منبت ایران توجه ندارند.

دسته دوم این پژوهش‌ها به حوزه ابزار در هنر سنتی غیر از هنرهای چوبی می‌پردازند: سیده راضیه یاسینی (۱۳۹۴) در مقاله "تاریخ‌مندی ابزار هنری و معنویت ابزار در هنر اسلامی" و زهرا رهبرنیا و زهرا رهنورد (۱۳۸۵) در مقاله "مواجهه هنر قدسی با تکنولوژی" به نقش ابزار در هنرهای ایران می‌پردازند. سید اکبر غضنفری (۱۳۸۴) در مقاله "تکنولوژی در خدمت هنر"، ویدا نوروز برازجانی (۱۳۸۳) در مقاله "هنر و نسبت آن با تکنولوژی"، به حوزه هنرهای سنتی و ابزارشناسی آن می‌پردازند. به طور کلی مطالب این دسته، از نگاه فلسفی سنت‌گرایان و گاه هنرهای مدرن به موضوعات نظری در حوزه تکنولوژی می‌پردازند و گاه به نقش تکنولوژی‌های جدید و دیجیتال در هنرهای همچون نقاشی، عکاسی و گرافیک می‌پردازند. هیچ‌یک از پژوهش‌های دسته اول و دوم به‌طور ملموس و مشخص به بررسی میزان نقش‌آفرینی و تأثیر توسعه ابزار و تکنولوژی در هنرهای صناعی به‌ویژه هنر منبت نپرداخته‌اند. این در حالی است که نقش تکاملی ابزار به‌ویژه در دوران معاصر موجبات تحولات بنیادین و اساسی این هنر را در پی داشته است.

روش کلی پژوهش توصیفی-تحلیلی است که بر اساس پژوهش‌های میدانی، مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی آثار منبت از گذشته تاکنون و حضور در کارگاه‌های سنتی و مدرن و بهره‌مندی از تجارب اساتید این حوزه انجام گرفته است. البته زاویه نگاه پژوهشگر و جامعه پیرامون نیز در روند پژوهش نقش مؤثر و قابل‌توجهی دارند زیرا با بهره‌مندی از روش زیبایی‌شناسی فرم و عملکرد، جنبه‌های متفاوت و زوایای پنهان مسئله در تحولات منبت آشکارتر گردیده و بر این اساس پژوهش حاضر تلاش می‌کند مظاهر زیبایی در منبت سنتی و نقش ابزار در شکل‌دهی به این آثار را مشخص نماید. شناخت ویژگی‌های مطلوب و زیبا در هنر منبت از لحاظ فرم ظاهری به دور از دخالت در چیستی و محتوای اثر مورد توجه پژوهشگر بوده و به نقش ابزار در شکل‌گیری تحولات هنر منبت می‌پردازد.

ریشه تحولات در هنر منبت

هنر منبت ایران در دوران اسلامی و در اوایل اوج گیری این هنر یعنی دوره آل بویه (تصویر ۲) و به ویژه در توسعه آن در اواخر دوره ایلخانی و دوره تیموری از جایگاه ارزشمندی برخوردار بوده است. همچنین آثار منبت ایران در روند رو به رشد خود در دوره صفویه، ضمن رعایت اصول و قواعد حاکم بر هنرهای سنتی از گستردگی ویژه‌ای برخوردار شدند. آغاز تحولات هنر منبت و به طور کلی هنرهای سنتی ایران را باید از اواسط دوران صفوی جست‌وجو کرد (امرائی، ۱۳۸۷، ۹۱). عصر صفوی هم‌زمان با جنبش علمی در اروپا بود اما در ایران با وجود ارتباطات به نسبت زیاد و علاقه‌مندی بعضی از شاهان صفوی [به ویژه نیمه دوم عصر صفوی] زمینه علمی و فنی لازم برای دریافت و تولید علم و فناوری ایجاد نشد، تنها مجموعه وسایل مصرفی به ویژه ابزارهای جنگی در اختیار دولت قرار گرفت و حتی بسیاری از صنایع دستی رو به فراموشی نهاد (معمدی ۱۳۹۱، ۳۸). همچنین جنگ‌ها و کشاکش‌های برخی از حکومت‌های اروپایی و به مرور مستعمره قرار گرفتن ایران در دوره قاجار، موجبات افول بیشتر هنرهای ایران را فراهم کرد. با توجه به آثار به جای مانده از معماری و هنر ایران به نظر می‌رسد تاریخ علم و فناوری در این سرزمین به گونه‌ای دیگر رقم خورده است و ابزار و تکنولوژی در اوج عظمتی وصف‌ناشدنی در سده‌های اخیر به گوشه‌گیری و رکود رسیده باشد. همچنین در تاریخ منبت ایران نیز هنرمند منبت‌کار با کمترین ابزار اما بادلای پرذوق اقدام به خلق آثاری کاربردی و ماندگار نموده است.

سید صدر در کتاب دایره المعارف صنایع دستی، شیوه منبت‌کاری آباچه و گلپایگان را به‌عنوان منبت سنتی ایران معرفی می‌کند (سیدصدر ۱۳۸۸، ۴۱۰). هنری که از گذشته تا امروز با عمق کم و با ابزار چاقویی و مغارهای کوچک به اصطلاح قلم منبت با شیوه سنتی اجرا می‌شود. در دوره صفویه که به گونه‌ای، اوج تاریخ هنرها در ایران محسوب می‌شود آثار هنر منبت نیز از آثار شاخص تاریخ ایران شناخته می‌شوند. این در حالی است که امروزه شیوه اجرای منبت آباچه (تصویر ۵) و منبت گلپایگان (تصویر ۶) را سبک منبت سنتی ایران می‌شناسند غافل از این که آثار تاریخی منبت ایران دارای پیشینه غنی و از جهت طرح، نقش، فرم ظاهری و شیوه اجرا متفاوت از آثار منبت آباچه و گلپایگان هستند.

تصویر ۳: نرده‌های چوبی گنبد سلطانیه (امرائی ۱۳۹۱، ۴۸)

تصویر ۲: کتیبه کوفی قم، قرن ۴ هجری - موزه دوران اسلامی (امرائی ۱۳۹۱، ۳۷)

تصویر ۶: نمونه منبت سنتی
گلپایگان- محمدرضا توسلی (آرشیو
امرائی ۱۳۸۷)

تصویر ۵: نمونه منبت سنتی سبک آباده
تهران- مژگان موسی نژاد (آرشیو موسی
نژاد ۱۳۹۵)

درشتی و برجستگی نقوش بکار رفته در آثار دوره سلجوقی به‌ویژه در کتیبه چوبی سردر بنای مذهبی مربوط به قرن ۴ هجری (تصویر ۲) که در موزه دوران اسلامی تهران نگهداری می‌شود و همچنین نرده‌های چوبی گنبد سلطانیه مربوط به قرن ۸ هجری (تصویر ۳) حکایت از تفاوت سبک منبت این دوران با آثار چوبی برجای مانده از مرکز کشور یا همان مناطق شاخص منبت ایران دارد.

تصویر (۹) نمونه از انواع مگار استیل
(woodcraft.com , 1397)

با فرمان احیای هنرهای سنتی در اواخر حکومت قاجار و پس از روی کار آمدن حکومت پهلوی اول، راه نفوذ بیگانه در برخی جنبه‌های هنری از جمله به‌کارگیری نقوش فرنگی در آثار منبت کمرنگ شد و هنرمندان شاخص از نقاط مختلف کشور برای احیاء هنرهای سنتی به تهران فراخوانده شدند. «در زمینه هنر منبت ابتدا استاد علی مختاری منبت‌کار خوش‌ذوق از گلپایگان با دعوت استاد کمال‌الملک به مدرسه صنایع مستظرفه وارد شدند» (پرتویی آملی ۱۳۵۲، ۵۱) و «در پی آن با مدیریت استاد طاهرزاده بهزاد بر این مدرسه استاد احمد امامی آباده‌ای منبت‌کار برجسته از آباده برای آموزش، احیا و نوسازی هنر منبت ایران قدم به میدان هنرپروری در تهران گذاشتند» (امرائی ۱۳۹۱، ۱۰۷). ورود مگارهایی از جنس استیل (تصویر ۹) که کیفیت بسیار مطلوب و کارایی بهتری از مگارهای معمولی و سنتی داشتند، تحولی دیگر در هنر منبت ایران به پایتختی تهران ایجاد کرد و در مسیر بهره‌مندی هنرمندان منبت‌کار از این ابزار، تحولات مؤثری در کیفیت آثار منبت به وجود آمد. به همین سبب در تولید مبلمان، سبکی شکل گرفت که به

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در منبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

سبک استیل معروف گردید. از ویژگی‌های این سبک می‌توان به بهره‌مندی مثبت‌کاران مبل‌ساز به استفاده از نقوش معمول فرنگی با برجستگی و فرم‌دهی آثار اروپایی اشاره کرد که در آن دوران تا حدودی معمول شده بودند. این تحولات هم‌زمان با روند احیاء هنرهای ملی - که عملاً از سال ۱۳۰۹ آغاز شده بود - روز به روز رونق می‌گرفت و تولید مبلمان به سبک و شیوه اروپایی در حال شکل‌گیری گسترده در ایران بود اما اقدام هنرمندان مثبت‌کار، کارگاه هنرهای ملی در ارائه کاربردهای نو به شیوه سنتی و ساخت برخی ابزارهای مناسب همچون اره مشبک‌کاری از فنر ساعت و ابتکارات خلاقه در آفرینش آثار و بهره‌مندی از ابزار جدید همچون اره‌موئی، انواع ابزارهای برش و تراش و ابزارهای ساب، موجبات ایجاد آثاری در حوزه هنرهای چوبی گردید که برخی از آن‌ها را سرآمد و آغازی در روش‌ها و شیوه‌های نو در هنرهای چوبی ایران می‌شناسیم. هرچند این تحولات بی‌تأثیر از هنر شرق در تکنیک معرق و مثبت‌گل و مرغ بر زمینه مشکی و بهره‌برداری از نقش گل‌فرنگ و گل‌رز در مثبت نبود اما هنرمندان توانستند این آثار را به زیبایی بومی نموده و تا بدانجا با طرح‌های ایرانی درآمیزند که هیچ ردپای ظاهری از هنر شرق و غرب در آن نمایان نباشد.

نقش ابزار و تکنولوژی در توسعه هنر مثبت معاصر

از عوامل تأثیرگذار بر اوج‌گیری هنرهای سنتی به‌ویژه هنر مثبت می‌توان به نقش ابزار و توسعه آن اشاره کرد. تجربه‌های انباشته در طول هزاران سال، مایه اولیه علم و فناوری را فراهم ساخت. سیر تحول در آثار مثبت ایران از آن زمان آغاز می‌شود که ضمن بهره‌مندی هنرمندان از تبادلات تکنیکی و سبکی با حضور ابزارهای جدید نجاری و درودگری تحولات اساسی در تهیه الوار خشک، چوب مناسب و اسکلت آثار مثبت‌کاری به وجود می‌آید و هنرمندان با ابداع و نوآوری‌های بیشتر و افزایش دقت در برش و ساخت چهارچوب کار به خلق آثار می‌پردازند. در دوران گذشته ابزارهای به کار رفته در تولید و آفرینش آثار مثبت بیشتر شامل: خرک و میخ چوبی، تبر، تیشه، رنده‌ها دستی، انواع مغارهای معمولی؛ تخت، نیم‌باز و گلوبی و اسکنه بود که با توسعه تکنولوژی در تولید آلیاژهای جدید فلزی بر کیفیت آن‌ها افزوده شد؛ و همواره مراحل تهیه و فرآوری مواد اولیه به‌واسطه ابزار ساده درودگری شامل اره دستی، اره دو سر و اره کلافه‌ای شکل می‌گرفت. در حدود یک‌صد سال اخیر به این سو و با ورود ابزارهای مکانیکی به ایران کاربرد ابزار جدید که بیشتر با الهام از ابزار گذشته توسعه یافته بود رونق گرفت؛ اره‌مویی دستی و اره چکشی که جایگزین ابزار سنتی در مشبک‌کردن و برشکاری ظریف آثار شده بودند، به‌عنوان ابزار تحول‌آفرین در هنرهای چوبی شناخته شدند. تکنیکی که پیش‌تر می‌بایست با چوب‌ساب و ابزار دست‌سازی همچون اره‌های دم‌موشی و اره‌های ساده و کوچکی که از فنر ساعت‌های قدیمی تهیه می‌شد، انجام پذیرد. امروزه با تسلط و کنترل بر اره‌های جدید (تصویر ۱۲)، برش‌کاری آثار چنان راحت انجام می‌پذیرد که هنرمند باذوق و ماهر، با بهره‌گیری از این ابزار، ظرافت، دقت و کیفیت اثر خود را در زمان کوتاه به بیشترین حد امکان رسانده است.

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت‌نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

تصویر ۱۲: مشبک کاری با ارمویی -

سمیه مشایخی (آرشیو مشایخی ۱۳۹۶)

تصویر ۱۰: ابزار درودگری قدیم در ایران و

خرک درودگری (وولف ۱۳۷۲، ۷۰-۷۴)

با ورود تجهیزات و ابزارهای برقی، ظرافت و دقت در تهیه چهارچوب، اسکلت و بدنه آثار و حجم‌های اولیه زیاد شد و سرعت تولید و تهیه این آثار افزایش یافت.

مقاومت در مقابل به‌کارگیری تدریجی ابزار جدید در گذشته، موجبات ایجاد فاصله میان تکنیک‌های سنتی و تکنولوژی روز را ایجاد کرده و از آنجا که این فاصله در طی زمان طولانی شکل گرفته است، موجب تقابل میان سنت و تکنولوژی را فراهم ساخته؛ خصوصاً در روزگاری که دنیا در پی به دست آوردن فرصت‌های جدید برای ربودن گوی سبقت هم در توسعه فرهنگی و هم در جمع‌آوری منابع مالی است؛ دوری جستن هنرمند از ابزار مناسب و به‌روز، جز عقب‌ماندن بهره‌ای نصیب جامعه هنری نخواهد کرد.

تصویر ۱۶: دستگاه گندگی چوب

(artpictures.club , 1397)

البته این بدان معنا نیست که تمام ابزارها و تکنولوژی‌های روز می‌تواند به هنر و هنرهای سنتی کمک کند، بلکه مدنظر ابزاری است که بتوانند در بکارگیری توسط هنرمند، ضمن حفظ اصالت‌ها، سرعت بیشتری به تولید آثار مثبت ببخشند. آن دسته آثاری که با آگاهی از برخی ویژگی‌های هنر مثبت و با تسلط کافی بر ابزار جدید تولید می‌شوند، به‌عنوان آثار صنایع‌دستی و حتی در مواردی هنری، در اقتصاد بازار جایگاهی برای خود خواهند یافت.

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

حضور ابزارهای مکانیکی و برقی جدید مانند اره فلکی جهت تأمین و افزایش میزان الوار با تنوع فراوان، اره دیسکی یا چندکاره برای برش‌های دقیق و سرعت بخشیدن به تهیه قطعات چوب با ابعاد مختلف و ورود ابزارهای متنوع و صنعتی مثل رنده دستی و برقی جایگزین رنده‌های سنتی، ورود و تولید دستگاه‌های جدیدتر به نام گندگی (تصویر ۱۶) که درودگران و نجاران با سهولت، سرعت و دقت بسیار بالا در حد میکرون اقدام به پرداخت و یکنواخت کردن انواع چوب در ضخامت‌های موردنظر می‌نمایند، موجب دستیابی هنرمند مثبت‌کار به انواع چوب با ابعاد و ظرافت‌های دلخواه گردید و تحولی در خلق آثار متنوع در هنرهای چوبی فراهم ساخت که می‌توان به بوفه موجود در موزه هنرهای ملی مربوط به سال ۱۳۴۴ شمسی (تصویر ۱۷) و کتاب نمادین حافظ به سال ۱۳۷۶ (تصویر ۱۸) و نمونه‌های فراوانی از این‌دست اشاره کرد.

تصویر ۱۸: کتاب نمادین حافظ-مهدی طوسی (آرشیو

طوسی ۱۳۷۹)

تصویر ۱۷: بوفه ۱۷ کشویی - تهران، موزه هنرهای ملی
تصویر ۱۹: نمونه صندوقچه ساخته شده با ابزار جدید، تهران
- عمران صادق زاده (آرشیو امرائی ۱۳۹۰)

(امرائی ۱۳۹۱، ۱۱۴)

در گذشته هنرمندان هنرهای چوبی با بهره‌مندی از تکنیک‌های گره چینی، مشبک، منبت و گاه معرق و خاتم به ساخت و تزیین آثار چوبی در بستر در و پنجره، منبر، صندوق و ضریح و نمونه‌های کوچک‌تری همچون رحل می‌پرداختند؛ امروز این گروه از هنرمندان جدای از تولید آثار با تکنیک و سبک پیشین در ابداعات و نوآوری‌های خود با کمک ابزار و امکانات جدید، آثاری خلق نموده‌اند که از نظر فنی، بعید به نظر می‌رسد که بدون به‌کارگیری ابزار جدید بتوان به این حد از ظرافت دست یافت. تلفیق برخی از این هنرها و تکنیک‌ها، سبک‌هایی نو ایجاد کرده‌اند که برخی از آن‌ها تنها به واسطه ابزار جدید، امکان ظهور یافته‌اند. در این راستا، هنرمندان معاصر ضمن ارائه آثار در بسترهای پیشین، آثار جدیدی همچون تابلو و آثار تزیینی با تنوع و تکنیک‌های متفاوت و آثار حجمی با بهره‌مندی از تکنیک‌های تلفیقی همانند معرق منبت، مشبک منبت و گاه آثاری مرکب از چند تکنیک در سطوح چندبعدی و ترکیبی با ظرافت بسیار قابل توجه ساخته‌اند که ضمن نشان دادن تحولات ایجادشده در بسترهای نو، نشان از تغییر خواسته‌ها و نیازهای جامعه است.

در تهیه آثار ظریف منبت‌کاری بعضاً تکنیک‌های مکمل همچون مشبک به‌کار می‌رفت. این تکنیک از دوره ایلخانی مورد استفاده بوده و مراحل دشوارتری از مرحله منبت‌کاری را شامل می‌شده است، در حالی که امروزه به بخش مکمل و آسان‌تر این هنر تبدیل شده است.

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در منبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

جهشی که در چند دهه گذشته و خصوصاً سال‌های اخیر در پیشرفت ابزار صورت پذیرفته، ابزارهای مدرن را به جزء جدایی‌ناپذیر زندگی، کار و هنر مثبت بدل ساخته است. وجود دستگاه‌های مکمل در صنایع چوبی همچون ابزارهای تیزکن (تصویر ۲۰)، اندازه‌گیری، انواع سر فرزها، دستگاه ساب و دستگاه سنباده‌زن برقی، تیغه‌های متنوع برداشت بار و مغاره‌های برقی برای خلق و آفرینش آثار با فرم‌های مختلف و خلاقانه جزء جدانشدنی ابزار مثبت‌کاران قرار گرفته‌اند. تولید ابزار و مغاره‌هایی با فرم‌های جدید سرکج و شترگلو و ... همگی بر اساس رفع نیازهای انسان مدرن تهیه شده‌اند.

تصویر ۲۱: نمونه‌ای از انواع مغاره‌های کوچک
(img.avito.st, 1397)

تصویر ۲۰: نمونه ابزارهای جدید
(aliexpress.com, 1397)

تصویر ۲۴: اجرای کار حجمی با اره
زنجیری تهران - شهرام امیری
(آرشیو امیری ۱۳۹۶)

تصویر ۲۳: نمونه‌ای
از فرز و انواع سر
فرز

(aliexpress.com, 1397)

تصویر ۲۲: تهیه چوب با اره فلکی برقی
(s26462.pcdn.co, 1397)

منبت ایران که در روزگار گذشته به‌واسطه محدودیت در ابزار و مواد اولیه و سختی کار منبت از اجرای زاویه‌های برش به‌صورت عمود در استحکام‌بخشی به اثر به‌ویژه در نقاط ظریف رنج می‌برد، در روزگار معاصر با بهره‌مندی از تنوع چوب و ابزار و به‌واسطه افزایش قدرت و نبوغ هنرمند منبت‌کار در بهره‌گیری از ابزار تکامل‌یافته و مدرن چنان در نقش‌آفرینی اثر خویش قلم می‌زند که گویی اثر وی که گاه نازک‌تر از خط و اثر قلم طراحی است، توان تحمل بارهای سنگین‌تر از این را نیز دارد. در آثار مشبک و منبت ریزقلم که امروز هنرمندان فراوانی حتی در قشر بانوان ایرانی به

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در منبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

گسترده‌گی در این مسیر کار می‌کنند و به خلق آثار می‌پردازند، آثاری آفریده‌اند که در تاریخ هنر ایران اگر نگوییم بی‌سابقه، بلکه کم‌سابقه بوده است.

ابزار کار مثبت که روزگاری ساده و در کمترین توسعه و تغییر قرار داشت امروز از تنوع بسیار چشمگیری برخوردار است و هنرمند مثبت‌کار که روزگاری تنها از مغار ساده تخت و چاقویی بهره می‌گرفت، امروز از انواع مختلف مغار (تصویر ۲۱) در فرم‌ها و شکل‌های متفاوت بهره می‌جوید و به راحتی بخشی از کار خود را با مغار مخصوص خودش فرم می‌بخشد. لذا ابزار جدید موجبات تفکر در ایجاد فرم‌های نو با زیبایی بیشتر را نیز فراهم می‌سازد.

در مواردی نیز به‌کارگیری تکنولوژی روز بدون داشتن دانش هنری و تسلط بر ابزار، تأثیر مخرب بر هنر خصوصاً هنرهای سنتی خواهد داشت. این در حالی است که همواره روند توسعه ابزار در هنرهای سنتی به‌کندی به پیش رفته است و بسیاری از هنرمندان، هنرهای سنتی نتوانسته‌اند خود را به ابزار روز مسلط سازند و به باور آن‌ها، لازمه سنتی بودن آثار نیز به‌کارگیری ابزار سنتی و قدیمی بوده است. ابزارهای ظریف مکانیکی و برقی همچون انواع فرزها (تصویر ۲۳) به‌ویژه فرز مینیاتوری، امروزه بیش از کاربرد اصلی خود به کمک هنرمندان در زمینه‌های مختلف آمده و در تراش سنگ، شیشه، فلز و چوب با تیغه‌های مناسب مورد استفاده قرار می‌گیرند و برخی مثبت‌کاران در راستای برداشتن بار اضافی از اثر و سرعت بخشیدن به کار خویش از آن بهره می‌برند.

اره زنجیری که روزگاری تنها به‌واسطه سرعت بخشیدن به قطع و هرس درختان تولید شده است، امروز به‌عنوان ابزار اصلی کار پیکره‌تراشی چوب مورد استفاده قرار می‌گیرد و حجم اولیه باربرداری و فرم‌دهی در برخی از آثار مثبت و پیکره تراشی با این ابزار انجام می‌پذیرد. در مواردی هنرمند مثبت‌کار و پیکره‌تراش با چنان مهارت و چیره‌دستی این ابزار نیمه‌سنگین و ظاهراً خطرناک را به کار می‌گیرد که گویی مغاری سنتی در دست هنرمند مثبت‌کار قرار دارد و این ابزار در دستان هنرمند بر تنه و بدنه اثر فرم‌های هدفمند و زیبا را ایجاد می‌کند.

لذا هنرمند هنرهای سنتی می‌کوشد ابزار را واسطه رسیدن سریع‌تر به ساحت هنر خویش سازد و هرچه کارآمدی و تسلط او بر ابزار بیشتر باشد یا به عبارتی هرچه ابزار با دست و دل او همراه‌تر باشند، از احترام ویژه‌تری برخوردارند و به‌طور معمول در مقابل ابزار جدید که با دست و دل او همراه نشده‌اند مقاومت می‌کند. اما در نزد همین هنرمند، ابزار جدیدی که به‌واسطه نیاز در انجام کار خویش می‌آفریند، از احترامی خاص برخوردار بوده و ضمن سهولت در اجرای کار در جایگاه ابزارهای دارای احترام می‌نشیند و این موضوع نشان می‌دهد برخی هنرمندان هنرهای صناعی به‌واسطه دوری از مسیر توسعه تکنولوژی که در قرون گذشته به‌کندی پیش رفته است، نتوانسته‌اند با مظاهر تکنولوژی و ابزار جدید روبرو شوند.

«در دوره جدید نسبت میان انسان و ابزار هنری به نحوی تغییر کرد که ابزار مثل خود انسان، که از حق مستقل پنداشته شد، تعریفی مستقل از انسان یافت تا جایی که می‌توان شاهد حاکمیت و ولایت ماشین‌هایی در قالب ابزار هنری بر انسان بود. چنین نگرشی خلاف منظر هنرمندان مسلمان در گذشته است، زیرا آن‌ها به‌طور کلی هرگز اشیا را از ماهیت اصلی‌شان منفک نمی‌دیدند و بر همین اساس نیز برای ساخت ابزار و مواد هنری موردنظرشان بر اشتراکات

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

مادی و روحانی، که اشیا در عالم با یکدیگر دارند، تکیه می‌کردند. در منظر آنان، نه تنها نباید موجب تخریب و تعرض به طبیعت برای حصول ابزار هنری شد بلکه در نوعی هم‌سنخی با اجزای طبیعت باید قادر بود تا متناسب‌ترین ابزار هنری را از طبیعت وام گرفت به نحوی که شایسته تجلی بخشی به حقیقت هنری اثر گردد. این امری است که به سبب حضور رحمانی هنرمند مؤمن در محضر حق محقق می‌شد، به نحوی که انسان در برابر خداوند و فارغ از نگاه استیلاجویانه به طبیعت و مواهب آن، در هر آن، بخشی از وجود خود را یکبار در خود و یکبار بیرون از خود می‌دید و در این مکاشفه جهان و منابع آن را تفصیل خود و خود را جامع عالم می‌دانست» (یاسینی ۱۳۹۴، ۲۹).

برخی هنرمندان، آن چنان ابزار قدرتمند و به روز همچون اره زنجیری، فرز، اره فلکی و مغار برقی را در خلق اثر به خدمت می‌گیرند که گویی ابزار در دست این هنرمندان آرام گرفته و به بهترین شکل به او و هنرش خدمت می‌کند و گویی روح گم‌شده در چوب را تنها با همین شیوه می‌توان یافت.

«ابزار هنری واسطه مؤثر در تحقق معنای اثر هنری است. نوع و شیوه تهیه این ابزار نیز متأثر از هستی‌شناسی هنرمندان است. در هنرهای اسلامی، ابزار هنری و آداب هنرمندی از ممیزات تأثیرگذار در نتیجه کار هنری هستند. چگونگی مواد انتخابی برای ساخت ابزار، همچنین التزام به آداب انجام کار مقام روح معنوی در هنر اسلامی است. مطالعات آثار هنری تاریخ جهان و ابزار هنری به کاررفته در آن‌ها، در مقایسه با آثاری از هنر اسلامی، نشان می‌دهد که هستی‌شناسی هنرمندان جهان به چه میزان در انتخاب نوع ابزار هنری مؤثر بوده و هست. استفاده از ابزار هنری در هر دوره از تاریخ رابطه مستقیمی با تفکر مسلط در آن دوره داشته است. همچنین، در قیاس با ابزار هنری در هنر غیردینی، این ابزار در هنر اسلامی دو ساحت مادی و معنوی دارند که هنرمندان بدان‌ها توجه می‌کردند. علاوه بر این، رعایت آداب خاص فعل هنری نیز به مثابه تضمینی برای تحقق هدف غایی و اظهار عبودیت هنرمندان مسلمان از طریق هنر به درگاه حق بوده است» (همان).

بسیاری از آثار خلاقانه معاصر در ظرافت و کیفیت و ترکیب‌بندی‌های زیبا، پا را فراتر از آثار پیشینیان گذاشته و نمونه‌هایی خلق شدند که به مدد توسعه ابزار، دسترسی آسان به انواع مختلف آثار هنری و مواد اولیه مرغوب و افزایش قدرت خلاقانه، شکل گرفته‌اند که بی‌گمان عصر حاضر را سرآمد مثبت ایران می‌سازند؛ جدای از توانایی و خلاقیت هنرمند مثبت‌کار، همان‌گونه که در محتوای این پژوهش به آن پرداخته شد عوامل مؤثر در اوج‌گیری مثبت معاصر را می‌توان بر اساس ویژگی‌های آثار در یافته‌هایی به شرح ذیل برشمرد:

- ≠ افزایش ظرافت در آثار مشبک با توجه به تحولات اساسی در ابزار به‌ویژه اره‌مویی و اره چکشی.
- ≠ بهره‌مندی از تکنیک مکمل خراطی در ایجاد فرم‌های نو و خلاقانه به‌واسطه تحول در تجهیزات و ابزار خراطی.
- ≠ بهره‌مندی از تلفیق تکنیک‌های برتر هنرهای چوبی همچون معرق مثبت، مشبک مثبت و ...
- ≠ برش دقیق و ظریف کناره نقوش مثبت به‌واسطه داشتن و بهره‌گیری از ابزار مناسب و انتقال دقیق نقوش.
- ≠ تراش دقیق و یکنواخت سطوح و صیقلی کردن زمینه آن به‌واسطه ابزار دقیق و مناسب.

- ≠ دسترسی آسان، تنوع‌پذیری و فراوانی چوب‌های داخلی و خارجی از نظر رنگ، بافت، استحکام و فرم‌پذیری.
- ≠ دسترسی به چوب‌های خشک و بدون آسیب به‌واسطه تجهیزات مناسب چوب خشک‌کنی.
- ≠ فرم‌دادن متناسب و متنوع در روسازی نقوش به‌ویژه آثار خوشنویسی با بهره‌مندی از ابزار و مغارهای تیز و مناسب.
- ≠ تهیه چوب‌های یکنواخت و ظریف در ابعاد و ضخامت دقیق موردنیاز به‌واسطه رنده، گندگی و تجهیزات مناسب.
- ≠ خالی کردن نقاط پنهان و زیر نقوش در آثار برجسته به‌واسطه مغارها، فرزها و ابزار مناسب.
- ≠ افزایش ظرافت در ساخت اسکلت و چهارچوب اولیه آثار منبت به‌واسطه تجهیزات دقیق چوب‌بری.
- ≠ تغییر و تنوع‌پذیری در تولید انواع آثار از نظر نوع کاربری و تنوع در بستر به‌واسطه امکانات و ابزار جدید.
- ≠ بهره‌مندی از انواع اتصالات جدید با شناخت راهکارها و ابزار مناسب اتصال.
- ≠ ایجاد برش دقیق و عمودی در حاشیه نقوش برخلاف برش‌های اریب در منبت سنتی.
- ≠ تحول در روسازی‌های آثار منبت خط در حرکت مغار متناسب با حرکت حرف در این آثار.
- ≠ تولید آثار نمادین و حجمی همچون کتاب حافظ و قرآن کریم.
- ≠ نوآوری در مشبک منبت، حجم و آثار معناگرا در آثار شاخص استاد گرامی و استاد طوسی.
- ≠ تحولات در روسازی‌های ویژه در آثار گل و مرغ سنتی از استاد کمال میرطیپی.
- ≠ نوآوری در آثار معرق و منبت حجم، هنرمندانی چون طاهر امامی (۱۳۴۴)، خسرو ذوالقرنینان (۱۳۶۵) و امیر طاعت (۱۳۷۶).

نتیجه‌گیری

در گذر زمان، ابزار و تکنولوژی به‌کاررفته در هنر منبت، دچار تغییر و تحولات تدریجی و گاه ناگهانی شده و این‌گونه تحولات در راستای رسیدن به فرم مطلوب با صرف کمترین زمان و انتقال بهتر مفاهیم، اندیشه‌ها و احساسات با حداقل انرژی می‌باشند. در بسیاری از آثار هنری، شکل و فرم در خدمت محتواست؛ به‌عبارت‌دیگر، قدرت فرم به القای قدرتمند محتوا می‌انجامد و هنرمند، همواره بر آن است که محتوا و مفهوم را در زیباترین شکل به مخاطب خویش منتقل سازد و یا زیبایی حسی و عاطفی ایجادشده را به بهترین نحو ممکن ارائه نماید. لذا در این راستا از تغییر و افزایش کیفیت فرم بهره می‌جوید. ابزارهای جدید، قابلیت‌هایی را برای هنرمند به ارمغان آورند که گاه شیوه‌های سنتی در آن ناکارآمدند؛ تهران که تا اواخر دوره قاجار به‌جز ساخت شانه چوبی و گاهی آثار خراطی در هیچ‌یک از هنرهای چوبی شاخص نبوده و حتی یک کارگاه تولیدی در منبت نداشته است، در ابتدای قرن حاضر و در سال ۱۳۰۲ خورشیدی، اولین هنرمند منبت‌کار وارد آموزش هنر منبت در تهران می‌شود و با گذشت کمتر از نیم قرن تحول عظیمی در تولید آثار منبت و هنرهای چوبی ایجاد می‌گردد. تحولات هنری به‌ویژه هنرهای سنتی با بهره‌مندی از اساتید برجسته همچون استاد مختاری (از گلپایگان) و استاد امامی آبادی (از شهر آباد)، پایه‌گذار هنرهای چوبی در تهران می‌شوند و مردان بزرگی را در این حوزه تربیت می‌کنند که با بهره‌گیری از ذوق خویش فنر ساعت کوکی را در نیمه اول قرن حاضر به اره ظریف

چوببری تبدیل می‌کنند و تحولات چشم‌گیری در شیوه مشبک منبت به پایتختی تهران به وجود می‌آورند. با استناد به آثار نمایشگاه‌های نگاره‌های چوبی و حضور برترین هنرمندان در نمایشگاه‌های سراسری، ملی و بین‌المللی، سرآمدان منبت سنتی ایران از نظر فنی به دوره معاصر تعلق دارند که به آثار برخی از ایشان در متن این پژوهش اشاره شد. لذا توسعه ابزار و به‌کارگیری تکنولوژی‌های نوین در آفرینش هنر منبت ضمن افزایش کمی آثار بر کیفیت آنها افزوده است و آثاری خلق شده‌اند که ضمن حفظ اصالت‌های سنتی و بومی، دارای ظرافت، روسازی و کیفیتی متناسب در بستری متفاوت و ویژه هستند.

بر این اساس، ابزارهای پیشرفته امروزی در خدمت هنرمند است تا بتواند با استفاده از آن، در کمترین زمان و به بهترین وجه ممکن، آثار خلاقانه و هنری را بر اساس اندیشه و تفکر خویش ارائه نماید. گاهی ممکن است زیبایی ایجادشده در یک اثر منبت توسط ابزار سنتی، همان زیبایی نهفته در اثری باشد که با بهره‌گیری از تکنولوژی و ابزار جدید و پیشرفته پدید می‌آید اما بی‌شک در صورت رعایت اصول حاکم بر هنر منبت و توانمندی استاد منبت‌کار در به‌کارگیری ابزار جدید، اثر خلق‌شده از کیفیت، دقت، سرعت، ظرافت و حتی اندیشه برتری بهره‌مند خواهد بود.

منابع

کتاب:

- امرائی، مهدی (۱۳۹۱) هنر منبت، تهران: انتشارات سمت.
- سید صدر، سید ابوالقاسم (۱۳۸۸) دایره المارف صنایع‌دستی و حرف مربوط به آن، تهران: سیمای دانش.
- معتمدی، اسفندیار (۱۳۸۵) تاریخ علم در ایران، جلد اول، تهران: انتشارات گلبان.
- نجمی، ناصر (۱۳۷۷) تهران در گذر زمان، تهران: گوتنبرگ.
- وولف، هانس ای (۱۳۷۲) صنایع‌دستی کهن ایران، ترجمه سیروس ابراهیم‌زاده، تهران: انتشارات آموزش انقلاب اسلامی.

مقالات:

- آژند، یعقوب (۱۳۸۵) از کارگاه تا دانشگاه در نقاشی دوره قاجار، تهران: فصلنامه هنرهای زیبا، شماره ۲۶، صص ۹۳-۱۰۰.
- پرتویی آملی، مهدی (۱۳۵۲) علی مختاری؛ استادی با دست توانا و طلایی، تهران: مجله هنر و مردم، شماره ۱۳۴، صص ۵۰-۵۴.
- شیخی، علیرضا و زهرا طاهری (۱۳۹۶) مطالعه تطبیقی شیوه‌های منبت کاری معاصر ایران (ارومیه، تهران، رشت، مشهد و ملایر)، مشهد: فصلنامه خراسان بزرگ، شماره ۲۹، صص ۱-۱۴.
- صدری، مینا (۱۳۹۶) چالش در کارکرد تربیتی هنرهای سنتی در مواجهه با نظام آموزشی معاصر (غرب)، تهران: دو فصلنامه تربیت اسلامی، شماره ۲۵، صص ۱۴۳-۱۵۹.
- نوروز برازجانی، ویدا (۱۳۸۳) هنر و نسبت آن با تکنولوژی، تهران: مجله صفا، شماره ۳۷، صص ۹۹-۱۰۹.

-یاسینی، سیده راضیه (۱۳۹۴) تاریخمندی ابزار هنری و معنویت ابزار در هنر اسلامی، تهران: فصلنامه نگره، شماره ۳۳، صص ۲۱-۳۴.

پایان نامه ها:

-امرائی، مهدی (۱۳۸۷) بررسی نقوش مثبت کاری ایران عصر صفوی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر تهران.
-پاکپاری، سارا (۱۳۸۲) بررسی سیر مثبت اصفهان در سده ۴ تا ۱۲ ه.ق، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.

-سلیمی، زهرا (۱۳۹۷) سبک شناسی جغرافیای هنرمنبت در مناطق شاخص ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علم و هنر واحد یزد.

-شیخی، علیرضا (۱۳۸۷) مطالعه تطبیقی مثبت معاصر در مراکز مهم منبت کاری ایران، اصفهان، گلپایگان، آباءه، شیراز و سنندج، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر.

-شیخی، علیرضا (۱۳۹۵) واکاوی مناسبات قدرت در عهد شاهرخ تیموری و بازتاب آن در منبت خراسان، رساله دکتری، دانشگاه هنر تهران.

-کریمیان، معصومه (۱۳۹۱) ساخت رحل قرآن بر اساس منبت کاری دوره تیموری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اسلامی تبریز.

-کیانمهر، قباد (۱۳۸۳) ارزش های زیبایی شناسی منبت کاری سبک صفوی، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.

منابع اینترنتی:

- <http://arti.ir>
- <http://mahdisfence.com/a-special-staircase-and-lacquer-with-wood-fence/#>
- https://s26462.pcdn.co/wp-content/uploads/resawing_5F00_lead.jpg
- <https://www.aliexpress.com/i/>
- <https://www.aliexpress.com/w/wholesale-square-hole-drill-bit.html>
- <https://www.artpictures.club/shans-june>
- <https://www.flickr.com/photos/pirika-makiri/>
- <https://www.hamshahrionline.ir/news/7162/>
- <https://www.highlandwoodworking.com/woodnews/april>
- <https://www.metmuseum.org>
- <https://www.oldtoolheaven.com/history/history2.htm>
- <https://www.pinterest.com>
- <https://www.woodcraft.com/?gclid>
- <https://www.woodcraft.com/products/carving>

The Application of Modern Tools in Wood Carving of the Iranian Traditional Imprints in Tehran's Artists' Works

Amrai Mehdi¹
Morteza Afshari*²
Khashayar ghazizadeh³

Abstract

Nowadays, with the development of traditional tools and the use of new tools in embossing, artists have been able to provide precision and elegance in the creation of their products, in addition to preserving the traditional and indigenous values embedded in embossing arts. Traditional arts and the necessity of adhering to and observing the artist's traditions have taken an important step in nurturing artists, creating exquisite works and restoring the cultural and national identity of the Iranian society. The present study is based on the role of tools in the development and evolution of contemporary wooden inlaid art while conserving ethnic values; this research is based on a descriptive-analytic method and seeks to study the impact of tools in contemporary inlaid developments. The statistical population was selected based on the wooden inlaid artworks of contemporary Tehran artists. The role of tools in such phenomena is that it can aid with delicacy in creating cuts in wooden inlaid artwork and offer a variety of access to diverse types of wood texture, color and quality, uniformity and elegance in the preparation of wood with different dimensions, transformation in the use of precision connections, alteration in the structure of the products, especially fine works. Furthermore, the use of precision tools in executing inlaid artworks in proportion to the form and elegance of the work and the role of the tools in altering the base of the work are all features of the flourishing of contemporary inlaid art. Correspondingly, such artworks are boldly compared to the masterpiece counterparts in Iranian art history

---

*This article is taken from Dr. Mehdi Amraei's thesis entitled "The Transformational Role of the Bed in the Rise and Fall of Contemporary Tehran Emblem", under the guidance of Dr. Morteza Afshari and Dr. Khashayar Ghazizadeh at Shahed University.

¹ . PhD student in comparative and analytical history of Islamic art, Shahed University. (Asare1384@yahoo.com)

² . Assistant professor, Faculty of Art, Shahed University, Tehran. * Corresponding author. (M-afshari700@yahoo.com).

³ . Assistant professor, Faculty of Art, Shahed University, Tehran. (Khashayarghazizadeh@yahoo.com)

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

Research Aims:

- 1- The study of the role of modern tools in the rise and fall of Tehran's contemporary wooden inlaid artworks.
- 2- The effect of new tools on the creation of original works in wooden inlaid art.

Research questions:

- 1- Can the new tools be effective in the development of contemporary inlaid art?
- 2- How can new tools play a role in the emergence of individual creativities?

Keywords: changes, tools and techniques, contemporary inlaid art, Tehran

Introduction

In the course of its evolution, the Iranian arts have not been devoid of technology and the use of handmade instruments, and these developments have always been of interest to artists and rulers. Unfortunately, due to a lack of awareness and a lack of acceptance of new tools in recent centuries, partly due to Western colonialism over the dominant countries, this view of society was shaped by even positive changes such as the use of technology and its steady use in the arts, especially resisting synthetic arts. In the meantime, artists of traditional arts and masters of the arts have tried to perform the art of their predecessors as they did in the past, with the least change in instrumentation; Ethnicity is inevitable, but the use of contemporary technologies at a logical level also has little to do with the gradual progression and development of the arts; furthermore, this can at times provide for the development and evolution of the arts.

In fact, our focus on the present study is to observe the general principles and rules of traditional art and the spirit of Iranian embossing arts. While this arts benefits from traditional techniques, it also enhances the quality and elegance of these works by improving the quality of specimens created with traditional mechanical tools and upgrades; this this question can be the main axis of this research that how can new tools can play a role in contemporary embossing developments? Therefore, the necessity of understanding the traditional tools and alertness in regard to the developments of new tools in the field of contemporary engraving can provide the grounds for the transformation of the creation of the engravings; accordingly, an inlaid artist, with sufficient mastery and awareness of the principals involved, steps in to benefit from these developments with knowledge and awareness.

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

General research has been done in two areas of Iranian inlaid art and artistic instrumentation. The first category of researches are: Zahra Salimi (1979), who in her thesis examines the geographical role of traditional regions in the style of contemporary Iranian inlay. Alireza Sheikhi and Zahra Taheri (1396) in a paper with a comparative approach refer to the (traditional and industrial) inlay of some parts of Iran which, while giving very brief explanations in history and motifs, refer only to cataloging and charting of some tools. Also in his treatise, Sheikh (1395) deals with the power relations of Shahrokh Timur in Khorasan and analyzes the works of the Timurid period. Masoumeh Karimian (2012) examines the Timurid carvings, especially the wooden Quran stand of the Metropolitan Museum. Alireza Sheikhi (2008), in his Master's thesis, deals with the research of contemporary embossed areas of Iran (Golpayegan, Isfahan, Abadeh, Shiraz and Orumieh) and refers to the study of techniques in inlaid artworks of Iran and the application of traditional tools in these areas. Ghobad Kianmehr (2004) discusses the aesthetic values of the Safavid style inlaid and the religious roots of the Safavid method in the development of these works and examines the effects of this period; Sara Pakari (2003) in her thesis examines Isfahan inlaid in the 4th century AH. There has been decent scientific research in the field of Iranian embossing and inlaid arts including the dissertations of Sheikh (1387) and Salimi (1397) study the characteristics of contemporary Iranian embossing arts. However, no research entirely focuses on the role of the tools in creating such elegant works of art; hence, the role of the contemporary tools in the developments of the Iranian wooden inlaid arts requires further research.

The second category of research focuses on tools in fields of arts excluding wooden inlaid: Seyedeh Razieh Yassini (2015) in the article "Historicalization of Artistic Instruments and the Spirituality of Tools in Islamic Art" and Zahra Rahbarnia and Zahra Rahnavard (2006) in the article "Exposure to sacred art" technology plays the role of tools in Iranian arts. Seyed Akbar Ghazanfari (2005) in the article "Technology at the service of art" and Vida Norouz Borazjani (2004) in the article "Art and its relation to technology", deal with the field of traditional arts and its tools. In general, this grouping deals with the philosophical themes of traditionalism and occasionally modern art, and at times with the role of new and digital technologies in the arts such as painting, photography and graphic arts. None of the first and second category studies have explicitly explored the role and impact of the development of tools and technology in the synthetic arts, especially the art of carving. However, the evolutionary role of the instrument, especially in contemporary times, has led to fundamental changes in the art.

The general method of this research is descriptive-analytical based on field research, library studies and reviewing the works of the past from present in traditional and modern workshops and benefiting from the experiences of the professors and experts of the field. Of course, the viewpoint of the researcher and the community around him have an important and significant role in the process of research. By utilizing the aesthetic method of form and function, different aspects and hidden angles of the problem are more apparent and accordingly, the present study attempts to present the aesthetic features and to identify the traditional embossing arts and the role of tools in shaping such works. Recognizing the desirable and beautiful features of the art of carving in terms of appearance is far from interfering with the nature and content of the work of interest and focuses on the role of tools in shaping carving art developments.

Conclusion

Over time, the tools and technology used in the art of embossing have undergone gradual and sometimes sudden changes in order to achieve the desired form with the least amount of time and improved transmission of concepts, thoughts and feelings with minimal energy. In many works of art, form and procedure serve the purpose of content; in other words, the power of form leads to a powerful induction of content, and the artist always seeks to convey the content and concept in its most beautiful form, or to convey the sensory and emotional beauty created in order to deliver it in the best possible means. Therefore, it benefits from changing and enhancing the quality of the form. New tools bring in artistic abilities that the traditional ways have failed in the past. Tehran, until the late Qajar period, except for the manufacture of wooden combs and wood carving was not capable in any fields of wooden arts with no inlaid workshops; at the beginning of the present century and in 1924, the first inaugural artist entered the inlaid art training workshops in Tehran. In less than half a century, there has been a tremendous change in the creation and production of woodcarving and wooden arts.

Artistic developments, especially traditional arts, with the use of prominent masters such as Master Mokhtari (from Golpayegan) and Master Emami Abadi (from Abadeh), are the founders of the wooden arts in Tehran and trained great men in the field who utilize their skills of craft. Taking advantage of their taste, they transform the cookie springs into elegant sawmills in the first half of the present century, creating dramatic changes in the gridlock style of Tehran's capital. In regard to the works of wooden painting exhibitions and the presence of top artists in national and international exhibitions, the

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

noteworthy figures of traditional Iranian wooden inlaid arts in terms of technique is related to the contemporary age in which a number of his artworks are mentioned in this paper. Therefore, the development of tools and the application of new technologies in the creation of the art of carving have added to the quality of their works, and have created works that, while retaining traditional and indigenous originalities, have a finely crafted, pavement and quality in a different and special context.

Accordingly, today's state-of-the-art tools are at the service of the artist in order to be able to present creative and artistic works in the shortest time and in the best possible way based on his or her thinking and technique. Every so often the beauty created by a traditional inlaid work by the traditional tool can be considered similar as the beauty created by using new and advanced technology and tools. but if one adheres to the principles of inlaid arts and the master's ability to employ new tools; consequently, the created artwork will benefit from quality, accuracy, speed, elegance and even superiority.

References:

- Ajand, Yaghoub (2006) From Workshop to University in Qajar Painting, Tehran: Journal of Fine Arts, No. 26, pp. 93-100.
- Amraei, Mehdi (2008) An Investigation of Iranian Inlaid Patterns of the Safavid Era, Masters Thesis, Tehran University of Art.
- Amraei, Mehdi (2012) The Art of Embossing, Tehran: Post Publication.
- Isini, Seyedeh Razieh (2015) The Historicality of Artistic Instruments and the Spirituality of Instruments in Islamic Art, Tehran: Negara Quarterly, No. 33, pp. 21-34.
- Janmi, Nasser (1998) Tehran Over Time, Tehran: Gothenburg.
- Kianmohr, Ghobad (2004) Aesthetic Values of Safavid Style Inlaid, PhD Thesis, Tarbiat Modarres University.
- Krimian, Masoumeh (2012) Making the Qur'anic Rule Based on the Timurid Inauguration, MSc Thesis, Tabriz Islamic Art University.
- Motamedi, Esfandiar (2006) History of Science in Iran, Volume I, Tehran: Golban Publications.

-Norouz Barazjani, Vida (2004) Art and its Relation to Technology, Tehran: Safa Journal, No. 37, pp. 99 -109.

-Pakyari, Sara (2003) Evaluation of Isfahan emblem in 4th to 12th century AH, M.Sc., Tarbiat Modarres University.

-Partoui Amoli, Mehdi (1352) Ali Mokhtari; Professor of Mighty and Golden Hand, Tehran: Journal of Art and People, No. 134, pp. 50-54.

-Partoui Amoli, Mehdi (1352) Ali Mokhtari; Professor of Mighty and Golden Hand, Tehran: Journal of Art and People, No. 134, pp. 50-54.

-Sadri, Mina (1986) Challenges in the Educational Function of Traditional Arts in the Face of Contemporary (West) Educational System, Tehran: Two Islamic Education Quarterly, No. 25, pp. 143-159.

-Salimi, Zahra (1977) Geography of Artistic Geography in Iran's Marked Areas, M.Sc., Yazd University of Science and Art.

- Sayed Sadr, Sayyed Abolghasem (2009) Elmarf Handicraft Circle and its Related Letters, Tehran: Knowledge Landscape.

-Sheikhi, Alireza and Zahra Taheri (1396) A Comparative Study of Contemporary Iranian Woodworking Practices (Orumieh, Tehran, Rasht, Mashhad and Malayer), Mashhad: The Great Khorasan Journal, No. 29. Pages 1-14.

-Sheikhi, Alireza (2008) A Comparative Study of Contemporary Embossing at Important Iran Embroidery Centers, Isfahan, Golpayegan, Abadeh, Shiraz and Sanandaj, MA Thesis, University of Art.

-Sheikhi, Alireza (2016) The Study of Power Relations in Shahrokh Teymouri and Its Reflection on the Khorasan Emblem, Doctoral Thesis, Tehran University of Art.

-Wolf, Hans E (1993) Ancient Iranian Crafts, translated by Sirus Ebrahimzadeh, Tehran: Islamic Revolution Education Publications.

Internet Resources:

<http://arti.ir>

<http://mahdisfence.com/a-special-staircase-and-lacquer-with-wood-fence/#>

عنوان مقاله: کاربرد ابزار مدرن در مثبت نقوش سنتی ایران با تکیه بر آثار هنرمندان تهران

https://s26462.pcdn.co/wp-content/uploads/resawing_5F00_lead.jpg

<https://www.aliexpress.com/i/>

<https://www.aliexpress.com/w/wholesale-square-hole-drill-bit.html>

<https://www.artpictures.club/shans-june>

<https://www.flickr.com/photos/pirika-makiri/>

<https://www.hamshahrionline.ir/news/7162/>

<https://www.highlandwoodworking.com/woodnews/april>

<https://www.metmuseum.org>

<https://www.oldtoolheaven.com/history/history2.htm>

<https://www.pinterest.com>

<https://www.woodcraft.com/?gclid>

<https://www.woodcraft.com/products/carving>

